

TEMES DE DEBAT

Tornar a començar

Sens dubte l'impacte més visible de la crisi és l'atur, l'expulsió sistemàtica i continuada de ciutadans del mercat laboral. Com parar aquesta sagnia que sembla no tenir final? El Govern parla d'autoocupació com a antídot, cosa que implica que els afectats puguin o vulguin crear el seu propi lloc de treball. I si és així: com es pot tornar a començar?

ANÀLISI J. Roma i Vergés

Comprendre abans d'actuar

Empreneu! Empreneu! Exhorten els qui en algun moment van proporcionar llocs de treball i ara no se senten amb la responsabilitat de proveir-los. Responsabilitat de crear llocs de treball? Resposta: "Si el mercat ho demanda, creo llocs de treball i llavors hi ha feina".

La feina retribuïda és una cosa que s'esdevé sense més responsabilitat que la que tinc en el fet que plogui, i sens dubte, ara diluvia i granissa. Però davant fenòmens en què només intervenen forces impersonals –com "Mercat", "Comunitat Europea" o "Banc Monetari"– qualsevol mortal només pot resignar-se submissament o... emprendre activament.

El mantra de l'emprenedoria ha induït molts ciutadans a pensar que tenen la capacitat de crear empreses i fer-les prosperar en el futur. Els seus portaveus més extrems estan convençuts que l'ideal consistiria en el fet que cada un fos capaç d'iniciar una activitat econòmica per si mateix, una espècie d'arcàdia on cada habitant del planeta seria un emprenedor autònom. No obstant això, quan arriba la destrallada que retalla les nostres relacions laborals, s'enfonsa una part del món que donava sentit a la nostra vida. El mateix succeeix en una organització: una força superior produeix un ERO, s'amputa així una part del col·lectiu humà, o bé l'empresa és venuda i envaïda per estranys. La por, la incertesa de si el sacrifici ha estat suficient i el sentiment de culpa dels que es queden impregnen d'ansietat difusa l'ambient.

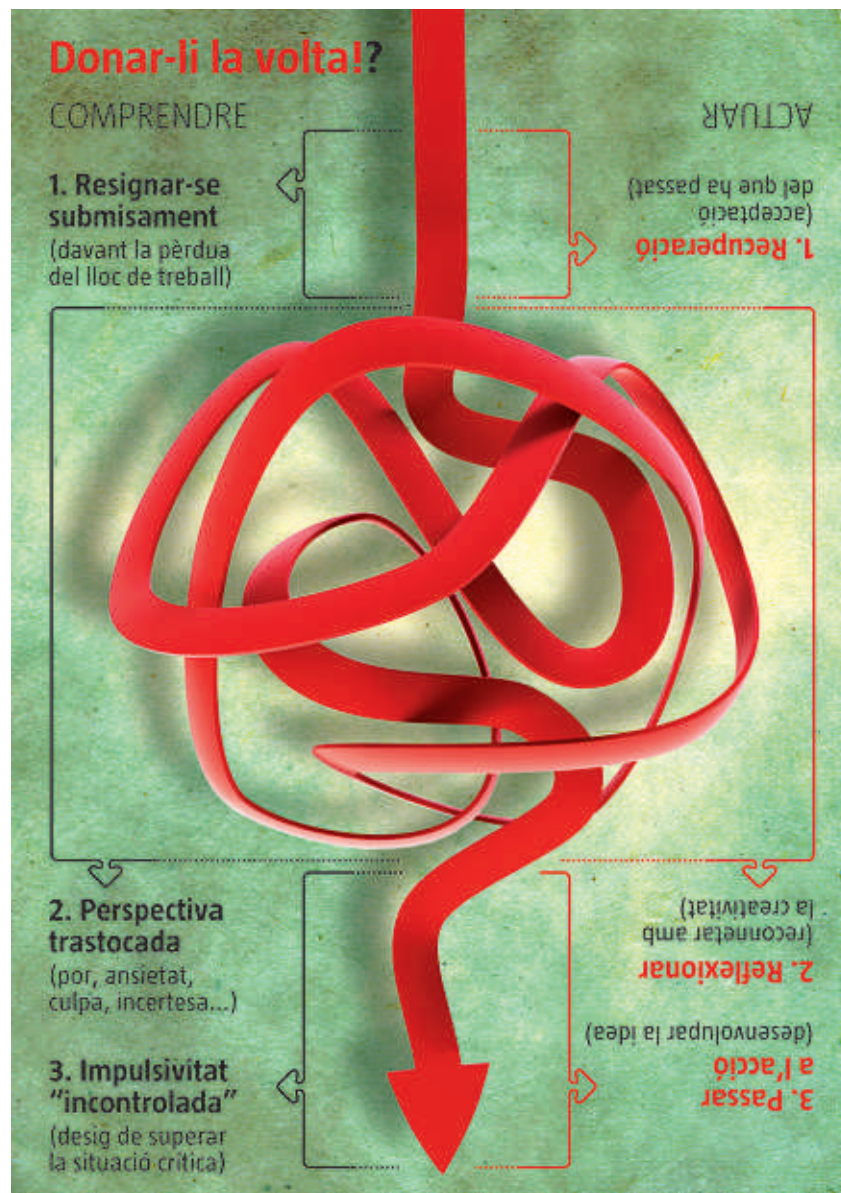
Això són "esdeveniments crítics", experiències no habituals per a les quals no disposem d'una explicació conforme a la perspectiva del món que ens havia permès orientar i anticipar el futur en el passat. Aquesta perspectiva queda trastocada i, ara, únicament ens serveix per donar voltes sense fi a pensaments obsessius.

En les nostres investigacions vam trobar que els individus, davant aquests forts impactes, tendeixen a passar a l'acció, és a dir, a buscar immediatament un nou projecte, reactivar relacions socials... o projectar-se en un futur instantani mentre intenten oblidar el passat immediat sense més reflexió. Tanmateix, quan les dimensions profundes del subjecte individual o col·lectiu han estat afectades, l'actuació immediata pro-

Amb la destrallada que retalla les nostres relacions laborals s'enfonsa una part del món que donava sentit a la nostra vida

dueix a mitjà termini més dificultats que avantatges. El simple desig de "superar" l'esdeveniment no resol una ruptura que ha afectat el món intern, la identitat professional o organitzativa, les relacions socials, professionals, de poder i el seu sentit existencial.

En la nostra pràctica comprovem una i altra vegada que el fet de reconèixer l'impacte de l'esdeveniment en tota la seva amplitud, que ens permet compartir-lo sense haver de justificar els seus efectes, és una primera baula necessària per iniciar el procés de recuperació. Després hi ha una segona fase. L'acceptació produeix un estat

JOSEP PULIDO

de més obertura i llibertat en la qual poden emergir aspectes inconscients d'un mateix, en forma d'imatges i reflexions, que s'associen sense una aparent racionalitat. Es tracta d'autoritzar-se a reconnectar amb la font original de la creativitat. És un estat de suspensió del seny, d'afluïr estructures psíquiques, de dubte, de creació d'un espai buit en el qual puguin sorgir explicacions diferents. Aquesta fase, tan allunyada del productivisme imperant, és paradoxalment el substrat abonat per a l'emergència de nous significats.

La capacitat de mantenir-nos pacientment en aquest estat, sense córrer a aclarir-lo o resoldre'l tot, és cabdal per al pas següent. Com en un camp en guaret al qual se li ha permès que torni a bullir de nova vida subterrània, podem convidar-nos a plantar noves imatges o a crear narracions que expliquin el que va succeir, ara sí, des de noves perspectives, i que ja incorporen indicis de propostes futures. La nova narració no és un calmant per acceptar passivament l'inevitable, sinó una invitació a la iniciativa que no exclou en absolut l'acció col·lectiva.

Quan el procés té lloc amb prou dedicació es fa possible la transició a noves concepcions que permeten gestionar amb més complexitat, ampliar els repertoris d'acció i discernir el que resulta essencial de l'accessori per a la nostra identitat individual i organitzativa.

La llibertat més gran que experimentem ens impulsa aleshores a emprendre amb el terme just, sobre la base d'una vitalitat renovada i amb l'acceptació del que es va perdre però amb l'aprenentatge incorporat del descobert.

No creguem, tanmateix, que aquest és un camí solipsista. Tal exploració necessita companyia ja que el que es va originar el seu inici va ser un esdeveniment social i polític. El ressò dels altres farà possible trobar la nostra pròpia veu.●

LA CLAU Pere Jódar

Les persones són la finalitat

Les crisis són moment de decidir, de governar. Quan la pobresa, l'atur, la precarietat es generalitzen, el Govern s'hauria de preguntar: decideixo per a uns mercats abstractes o per a les persones?

A Espanya la solució del dilema implica la condemna del treballador (assalariat o no). És dolor material: redueixen les seves rendes, el fan fora de la feina, de casa seva. També és dolor psíquic. Qui governa de manera suau ens culpabilitza a tots (viure per sobre de les nostres possibilitats), o exerceix el poder pur expressat en casos greus de baixesa moral (que es fotin, corrupció) i menyspreadora de l'esforç per guanyar-se el pa.

No n'hi ha prou que el treballador espanyol treballi més hores i en cobri menys que els europeus

Les empreses a Espanya destaquen per l'ús de velles tècniques organitzatives. Tasques repetitives, jerarquia, escassa formació pagada. L'ús d'una o una altra tècnica és bàsic, perquè dissenyen els llocs de treball; pensats per a un ús intensiu de les persones i baixos salaris, no s'assoleix els països centrals i nòrdics, amb més autonomia i satisfacció del treballador i millor resultat econòmic.

Però repeteixen: l'espanyol ha de treballar més i cobrar-ne menys. No n'hi ha prou que el seu salari sigui menor i treballi més hores. El seu comportament és rígid, encara que se succeeixen les reformes laborals amb assoliments, a més de l'atur, tals com una elevada temporalitat, molt per sobre de la mitjana europea i un treball a temps parcial ja europeu. A la llum d'això el mercat espanyol no és rígid, però potser no prou barat.

És més, Administració i grans empreses no creen ocupació sinó que la destrueixen o precaritzen. D'allà el nombre d'aturats i de persones amb menys de mil euros al mes, que avergonyiria qualsevol governant amb valors morals. I allà la ministra excusant la seva responsabilitat: els ciutadans arriben poc, han d'emprendre. I, quin país té més autoocupació? Grècia, que mai no ha baixat del 30%.

La incertesa vital dels treballadors, el seu empobriment, pateix també en el consum. Es privatitzen o monopolitzen serveis bàsics: sanitat, ensenyament, aigua, gas, transport, que beneficien l'estret cercle que tortura les rendes de la majoria. Uns es fan més rics empobrint la resta.

Estimats governants: per solucionar els problemes de l'ocupació, creïn llocs de treball. Comencin per les àrees sota la seva responsabilitat. Utilitzin tots els mitjans i recursos per això. Totes les altres coses són excuses, al servei de deutes odiosos o d'interessos cobdiciosos.●

PER SABER-NE MÉS

LIBRES

Los parados de Marienthal, Paul Lazarsfeld, Marie Jahoda i Hans Zeisel (1996). Madrid. Las Ediciones de la Piqueta

L'Artesà, Richard Sennett. Ed. Anagrama, Barcelona, 2009

El precio de la desigualdad, Joseph Stiglitz. Editorial Taurus

WEBS

www.1mayo.ccoo.es
Fundación 1 de Mayo.
Sobre la crisi i les seves conseqüències

www.ugt.es/fflc Fundación Largo Caballero de la UGT

<http://empleo15dejulio.blogspot.com/es/> Asamblea d'aturats i precaritzats de Madrid